

Utlåtande till Helsingfors förvaltningsdomstol gällande besvär som gäller byggnads- och miljönämndens beslut 13.2.2025 § 8

BYMIN 08.05.2025 § 31
773/11.03.05/2024

Beredning

miljöchef Heidi Lyytikäinen, tfn 0440 555 373

Helsingfors förvaltningsdomstol begär byggnads- och miljönämndens utlåtande om besvär som gäller byggnads- och miljönämndens beslut 13.2.2025 § 8. Förutom utlåtande begär förvaltningsdomstolen att få alla de handlingar som ligger till grund för det beslut som är föremål för besvären.

I besvären ifrågasätts utöver grunderna för beslutet också de förfaranden som tillämpats vid beredningen av ärendet.

Mötesmaterial: Besvårets bilagor

Bilagor 22

22-01 Besvär 13.2.2025

22-02 Utlåtande 31.3.2025

22-03 Förteckning över de handlingar som skickas till Helsingfors förvaltningsdomstol

Föredragning

Miljöchef Heidi Lyytikäinen

Förslag

Byggnads- och miljönämnden ger Helsingfors förvaltningsdomstol följande utlåtande (diarienummer 1393/03.04.04.04.24/2025):

Allmänt:

Enen är en ljuskrävande växt enligt den artinformation som upprätthålls av Finlands Artdatacenter (laji.fi). Habitat är bland annat moskogar, berg, betesmarker och vägkanter. I öppna och ljusa miljöer växer enarna sig stora och yviga. Enen är långlivad och kan bli mer än 400 år gammal. Den äldsta enen i Finland blev över 1 000 år gammal.

I Lovisa finns det cirka 60 naturminnesmärken som är fridlysta med stöd av naturvårdslagen. Fridlysningsbesluten har fattats 1924–2007, och sex av dem gäller fridlysning av en eller flera enar (LH 2564, LH 7547, LH 9543, LH 1829, LH 7684 och LH 904, totalt 9 enar). Vid miljövårdsenhetens kartläggning år 2017 hittades sex av dessa, antingen levande, rottorkade eller murknande. Alla de enar som fridlystes 1924 hittades år 2017 i terrängen levande eller rottorkade.

De enar som fridlysts som naturminnesmärken i Lovisa är alla (eller har alla varit) av betydande storlek och tjockstammiga. Vid fridlysningstidpunkten växte enarna i en sådan öppen miljö som är vanlig för dem och hade ett landskapsvärde.

Utöver de fridlysta naturminnesmärkena finns det i Lovisa också många andra gamla och stora enar som är viktiga för landskapet. Sådana finns bland annat i de nationellt eller på landskapsnivå värdefulla vårdbiotoperna i Segersby, Malmgård och Rönnäs samt i många andra öppna miljöer.

Kriterierna i 95 § i naturvårdslagen:

Enligt 95 § 1 momentet i naturvårdslagen kan en naturformation fridlysas

som naturminnesmärke om det finns särskild orsak till skydd av skäl som anges i samma moment (särskild skönhet, särskild sällsynthet, särskild betydelse i landskapet, särskilt vetenskapligt värde). Kriterierna för att fridlysa ett naturminnesmärke är sålunda höga, och en sökande har inte subjektiv rätt att få ett positivt fridlysningsbeslut. I sitt beslut 13.2.2025 § 8 konstaterade byggnads- och miljönämnden att ingen av fridlysningskriterierna uppfylls.

Naturformation

I sitt beslut konstaterade byggnads- och miljönämnden att enhäcken på Långängsvägen inte är en naturformation. Enarna växer i en tät och rak rad vid tomtgränsen på ett sätt som inte är naturligt för enen. Eftersom denna tolkning fortfarande ifrågasätts i besvären har enarnas historia utretts närmare. En släkting till dem som planterade enarna har uttalat sig om att hans förälders föräldrar planterat enhäcken, och att detta sannolikt skedde på 1950-talet efter att huset byggdes. Enhäcken har efter det vårdats efter behov bland annat genom beskärning.

Även om man i vissa kommuner utöver naturformationer fridlyst också planterade träd, betyder det inte att ordalydelsen i 95 § 1 momentet i naturvårdslagen ska tolkas på ett vidsträckt sätt över hela linjen. I Lovisa har flera träd som växer på gårdar fridlysts, men med tanke på trädens ålder/storlek vid fridlysningsstidpunkten är det troligt att de växer naturligt på platsen.

I besvärsskriften nämns och till den har bifogats ett naturminnesmärkesbeslut som gäller Nissbacka i Vanda. Av beslutet framgår klart att man genom beslutet endast fridlyst träd. Jordreliefen skyddades senare med detaljplan.

Skönhet

Enarna på Långängsvägen har vuxit rätt så nära varandra jämfört med enar som växer i naturen, och deras livsmiljö begränsas och de skuggas dessutom av andra träd som är en del av häcken. Enligt ansökan har redan åtminstone tre enar dött trots sin relativt låga ålder. Detta beror troligen på den trånga och skuggiga miljön. I enhäcken växer närmast tomtens anslutning endast en enda en som haft tillräckligt med utrymme och ljus att växa sig stor och yvig. Detta framgår av de fotografier som tagits 30.11.2024 och bifogats till ansökan och som byggnads- och miljönämnden haft tillgång till.

Skönhet är ett subjektivt begrepp, men välmående och yviga enar lär enligt allmän uppfattning vara vackrare än enar med glesa kvistar.

Sällsynthet

Enligt de utbredningskartor som upprätthålls av Helsingfors universitets naturhistoriska centralmuseum är den procentuella förekomsten av enar på nationell nivå 95 per kvadratkilometer. Med andra ord är arten mycket vanlig i hela landet, inklusive Lovisa, så som konstateras ovan.

I Lovisa har ett antal sällsynta träd fridlysts som naturminnesmärken, till exempel vresalmar år 1968 (LH 10126) och 1980 (LH 3230a).

För att vara enar är enarna vid Långängsvägen till exempel inte ovanligt gamla eller stora. Enarna har inte heller ett ovanligt växtsätt.

Betydelse i landskapet

Naturminnesmärken som fridlysts på grund av landskapsvärden är ofta stora träd eller stenar, som är dominerande element i terrängen. Exempel

på dylika naturminnesmärken i Lovisa är den år 1927 fridlysta tallen på Hudö (LH 1744), den år 1965 fridlysta eken på Ollas (LH 9945) och den år 1968 fridlysta asken på Ekebo (LH 3648, beslutet upphörde att gälla 2022).

Det finns gott om gamla, stora och landskapsmässigt betydelsefulla enar i Lovisa. Jämfört med dessa träd eller enar utgör inte enhäcken på Långängsvägen ett dominerande element i landskapet och är inte heller betydelsefullt för landskapet, särskilt med tanke på att det också växer rikligt med andra träd (till exempel lönn och rönn) bland enarna, vilket gör enarna delvis svåra att urskilja under sommartid.

Vetenskapligt värde

Då det gäller träd kan det vetenskapliga värdet hos ett naturminnesmärke basera sig till exempel på ett ovanligt växtsätt, betydande storlek, betydande ålder eller ovanlig mutation. Exempel på dylika naturminnesmärken i Lovisa är de orm- eller kamgranar som fridlystes 1961, 1964, 1968 och 2007 (LH 5856, LH 317, LH 10127, byggnads- och miljönämnden i Lovisa stad 7.6.2007 § 17) och den dubbeltall som fridlystes 1993 (Strömfors kommunfullmäktige 25.1.1993 § 30). Enhäcken på Långängsvägen har inga dylika vetenskapliga värden som avses i naturvårdslagen.

Hörande:

Gällande hörandet konstaterar byggnads- och miljönämnden utöver det som konstaterades i beslutet 13.2.2025 § 8 att sökande uppmanas på Lovisa stads webbplats, liksom i många andra kommuner (till exempel Sibbo, Ingå, Kervo, Träskända, Mäntsälä, Nurmijärvi och Tusby), att i samband med naturminnesmärkesansökningar fråga grannens åsikt om saken. En länk till dessa anvisningar skickades per e-post till den sökande 14.8.2024.

Avslutningsvis:

Till bemötandet fogas e-postkorrespondensen mellan den sökande och staden för perioden 14.8.2024–24.2.2025, eftersom det i besvären finns fraser från korrespondensen som tagits ur sitt sammanhang. Av korrespondensen framgår bland annat också att den sökande själv använde uttrycket enhäcken eller pelarenhäcken i början av processen (ansökningarna 14.8, 20.9 och 19.10.2024). Av korrespondensen framgår vidare att den sökande 14.8.2024 informerades om att planterade enar inte lämpar sig att skyddas med stöd av naturvårdslagen. Den ansökan som gällde ändring av detaljplanen (20.9.2024) har återkallats av de skäl som framgår av korrespondensen, och 19.10.2024 lämnades en ansökan in om att skydda enarna med stöd av naturvårdslagen.

Föredraganden har besökt platsen endast en gång (30.10.2024). På grund av ett mänskligt misstag står det fel datum (5.11.2024) i bildbilagan i beslutet 13.2.2025 § 8.

Bilagor 22

22-01 Besvär 13.2.2025

22-02 Utlåtande 31.3.2025

22-03 Förteckning över de handlingar som skickas till Helsingfors förvaltningsdomstol

Beslut

Byggnads- och miljönämnden ger Helsingfors förvaltningsdomstol följande utlåtande (diarienummer 1393/03.04.04.24/2025):

Allmänt:

Enen är en ljuskrävande växt enligt den artinformation som upprätthålls av

Finlands Artdatacenter (laji.fi). Habitat är bland annat moskogar, berg, betesmarker och vägkanter. I öppna och ljusa miljöer växer enarna sig stora och yviga. Enen är långlivad och kan bli mer än 400 år gammal. Den äldsta enen i Finland blev över 1 000 år gammal.

I Lovisa finns det cirka 60 naturminnesmärken som är fridlysta med stöd av naturvårdslagen. Fridlysningsbesluten har fattats 1924–2007, och sex av dem gäller fridlysning av en eller flera enar (LH 2564, LH 7547, LH 9543, LH 1829, LH 7684 och LH 904, totalt 9 enar). Vid miljövårdsenhetens kartläggning år 2017 hittades sex av dessa, antingen levande, rottorkade eller murknande. Alla de enar som fridlystes 1924 hittades år 2017 i terrängen levande eller rottorkade.

De enar som fridlysts som naturminnesmärken i Lovisa är alla (eller har alla varit) av betydande storlek och tjockstammiga. Vid fridlysningstidpunkten växte enarna i en sådan öppen miljö som är vanlig för dem och hade ett landskapsvärde.

Utöver de fridlysta naturminnesmärkena finns det i Lovisa också många andra gamla och stora enar som är viktiga för landskapet. Sådana finns bland annat i de nationellt eller på landskapsnivå värdefulla vårdbiotoperna i Segersby, Malmgård och Rönnäs samt i många andra öppna miljöer.

Kriterierna i 95 § i naturvårdslagen:

Enligt 95 § 1 momentet i naturvårdslagen kan en naturformation fridlysas som naturminnesmärke om det finns särskild orsak till skydd av skäl som anges i samma moment (särskild skönhet, särskild sällsynthet, särskild betydelse i landskapet, särskilt vetenskapligt värde). Kriterierna för att fridlysa ett naturminnesmärke är sålunda höga, och en sökande har inte subjektiv rätt att få ett positivt fridlysningsbeslut. I sitt beslut 13.2.2025 § 8 konstaterade byggnads- och miljönämnden att ingen av fridlysningskriterierna uppfylls.

Naturformation

I sitt beslut konstaterade byggnads- och miljönämnden att enhäcken på Långängsvägen inte är en naturformation. Enarna växer i en tät och rak rad vid tomtgränsen på ett sätt som inte är naturligt för enen. Eftersom denna tolkning fortfarande ifrågasätts i besvären har enarnas historia utretts närmare. En släkting till dem som planterade enarna har uttalat sig om att hens förälders föräldrar planterat enhäcken, och att detta sannolikt skedde på 1950-talet efter att huset byggdes. Enhäcken har efter det vårdats efter behov bland annat genom beskärning.

Även om man i vissa kommuner utöver naturformationer fridlyst också planterade träd, betyder det inte att ordalydelsen i 95 § 1 momentet i naturvårdslagen ska tolkas på ett vidsträckt sätt över hela linjen. I Lovisa har flera träd som växer på gårdar fridlysts, men med tanke på trädens ålder/storlek vid fridlysningstidpunkten är det troligt att de växer naturligt på platsen.

I besvärsskriften nämns och till den har bifogats ett naturminnesmärkesbeslut som gäller Nissbacka i Vanda. Av beslutet framgår klart att man genom beslutet endast fridlyst träd. Jordreliefen skyddades senare med detaljplan.

Skönhet

Enarna på Långängsvägen har vuxit rätt så nära varandra jämfört med enar som växer i naturen, och deras livsmiljö begränsas och de skuggas dessutom av andra träd som är en del av häcken. Enligt ansökan har

redan åtminstone tre enar dött trots sin relativt låga ålder. Detta beror troligen på den trånga och skuggiga miljön. I enhäcken växer närmast tomtens anslutning endast en enda en som haft tillräckligt med utrymme och ljus att växa sig stor och yvig. Detta framgår av de fotografier som tagits 30.11.2024 och bifogats till ansökan och som byggnads- och miljönämnden haft tillgång till.

Skönhet är ett subjektivt begrepp, men välmående och yviga enar lär enligt allmän uppfattning vara vackrare än enar med glesa kvistar.

Sällsynthet

Enligt de utbredningskartor som upprätthålls av Helsingfors universitets naturhistoriska centralmuseum är den procentuella förekomsten av enar på nationell nivå 95 per kvadratkilometer. Med andra ord är arten mycket vanlig i hela landet, inklusive Lovisa, så som konstateras ovan.

I Lovisa har ett antal sällsynta träd fridlysts som naturminnesmärken, till exempel vresalmar år 1968 (LH 10126) och 1980 (LH 3230a).

För att vara enar är enarna vid Långängsvägen till exempel inte ovanligt gamla eller stora. Enarna har inte heller ett ovanligt växtsätt.

Betydelse i landskapet

Naturminnesmärken som fridlysts på grund av landskapsvärden är ofta stora träd eller stenar, som är dominerande element i terrängen. Exempel på dylika naturminnesmärken i Lovisa är den år 1927 fridlysta tallen på Hudö (LH 1744), den år 1965 fridlysta eken på Ollas (LH 9945) och den år 1968 fridlysta asken på Ekebo (LH 3648, beslutet upphörde att gälla 2022).

Det finns gott om gamla, stora och landskapsmässigt betydelsefulla enar i Lovisa. Jämfört med dessa träd eller enar utgör inte enhäcken på Långängsvägen ett dominerande element i landskapet och är inte heller betydelsefullt för landskapet, särskilt med tanke på att det också växer rikligt med andra träd (till exempel lönn och rönn) bland enarna, vilket gör enarna delvis svåra att urskilja under sommartid.

Vetenskapligt värde

Då det gäller träd kan det vetenskapliga värdet hos ett naturminnesmärke basera sig till exempel på ett ovanligt växtsätt, betydande storlek, betydande ålder eller ovanlig mutation. Exempel på dylika naturminnesmärken i Lovisa är de orm- eller kamgranar som fridlystes 1961, 1964, 1968 och 2007 (LH 5856, LH 317, LH 10127, byggnads- och miljönämnden i Lovisa stad 7.6.2007 § 17) och den dubbeltall som fridlystes 1993 (Strömfors kommunfullmäktige 25.1.1993 § 30). Enhäcken på Långängsvägen har inga dylika vetenskapliga värden som avses i naturvårdslagen.

Hörande:

Gällande hörandet konstaterar byggnads- och miljönämnden utöver det som konstaterades i beslutet 13.2.2025 § 8 att sökande uppmanas på Lovisa stads webbplats, liksom i många andra kommuner (till exempel Sibbo, Ingå, Kervo, Träskända, Mäntsälä, Nurmijärvi och Tusby), att i samband med naturminnesmärkesansökningar fråga grannens åsikt om saken. En länk till dessa anvisningar skickades per e-post till den sökande 14.8.2024.

Avslutningsvis:

Till bemötandet fogas e-postkorrespondensen mellan den sökande och staden för perioden 14.8.2024–24.2.2025, eftersom det i besvären finns

fraser från korrespondensen som tagits ur sitt sammanhang. Av korrespondensen framgår bland annat också att den sökande själv använde uttrycket enhäcken eller pelarenhäcken i början av processen (ansökningarna 14.8, 20.9 och 19.10.2024). Av korrespondensen framgår vidare att den sökande 14.8.2024 informerades om att planterade enar inte lämpar sig att skyddas med stöd av naturvårdslagen. Den ansökan som gällde ändring av detaljplanen (20.9.2024) har återkallats av de skäl som framgår av korrespondensen, och 19.10.2024 lämnades en ansökan in om att skydda enarna med stöd av naturvårdslagen.

Föredraganden har besökt platsen endast en gång (30.10.2024). På grund av ett mänskligt misstag står det fel datum (5.11.2024) i bildbilagan i beslutet 13.2.2025 § 8.

Bilagor 22

22-01 Besvär 13.2.2025

22-02 Utlåtande 31.3.2025

22-03 Förteckning över de handlingar som skickas till Helsingfors förvaltningsdomstol

Distribution

Helsingfors förvaltningsdomstol, elektroniskt